Stankovské zvesti

Obecné noviny pre Stankovany a Rojkov

číslo 4, ročník II., 2009

Stankovany lákali voňavým gulášom

Zdeno Buliak potešil hrou na harmoniku družstvo Červeného kríža

Už po tretí raz sa v sobotu 15. augusta zišli kulinári a vyznávači dobrej zábavy na celodennom kultúrno-spoločenskom podujatí, ktorého hlavným lákadlom bol najlepšie pripravený kotlíkový guláš. V skorých ranných hodinách začalo byť pri futbalovom ihrisku mimoriadne rušno. Schádzali sa kuchári a pomocníci so svojimi ingredienciami na dopredu pripravených hracích plochách. Družstvá si pripravili svoje poľné kuchyne, priniesli nachystané drevo a rozdúchali oheň na vlastnom ohnisku.

Napriek tomu, že minulý rok počasie odmietalo spolupracovať s organizátormi, tento ročník sa mimoriadne vydaril. Tajomstvo lahodnej chuti gulášu strážilo deväť družstiev, v ktorých boli zastúpené všetky vekové kategórie a miestne spolky. Hudobníci sa veselou piesňou pristavili pri každom ohnisku, aby voňavý guláš dostal zvláštnu príchuť potešenia z varenia. Priaznivé počasie využili turisti zo západného Slovenska a Čiech, ktorých pri návrate zo Šípu prilákala vábivá vôňa stankovského gulášu a kotlíky vyprázdnili za pár okamihov. Našťastie porota bola rýchlejšia a stihla odobrať súťažné vzorky. Každý guláš bol niečím typický a zároveň odlišný. Ten „svoj“ našiel určite nejeden milovník dobrého jedla.

Víťaznú varešku si do svojich kuchýň odniesli tak ako minulý rok, Zuzana Straková, Anna Daudová a Elena Balvonová. Na druhom mieste skončil recept z dielne miestnej organizácie SNS. Skutočnosť, že patria medzi najlepšiu kuchársku trojicu, dokázalo družstvo Červeného kríža v zložení Oľga Kováčiková, Oľga Holdošová, Silvia Janigová a Rastislav Ivanov. Dôvody, prečo výherné recepty zaujali porotu v tvrdej konkurencii zostávajú prísne strážené pod kuchárskymi čiapkami.

Aby „hladošom“ organizačný výbor spríjemnil vytúženú chvíľu ochutnávky, zabával deti a dospelých rôznymi súťažami a pestrým programom v priebehu celého podujatia. Najmenší sa vyšantili v skákaní vo vreci, pretekoch, behu a rôznych zábavných hrách, predvádzali svoje prvé recitátorské a speváčke kroky. Rodičia súťažili v tradičných disciplínach ako bol hod budzogáňom, pílenie dreva jednotlivcov a dvojíc, rúbanie kmeňa alebo šplh na lane. Program spestril svojim vystúpením plným entuziazmu a radosti tanečný súbor Elišky z Ružomberka. Vyvrcholením programu bola tombola, ktorú všetci účastníci netrpezlivo očakávali. Lákadlom bolo množstvo hodnotných cien, ktoré sa všetky rozdelili medzi prítomných. Program bol ukončený tanečnou zábavou do neskorých večerných hodín.

Dnes neostáva veľa príležitostí, aby obyvatelia jednej obce trávili čas dovedna. Stankovci ukázali, že si radi pochutnajú na dobrom guláši, odovzdajú cenné kuchárske rady bez náznaku rivality. Srdečne privítajú medzi sebou „pocestných“ a zmerajú si navzájom sily v tradičných súťažiach.

Víťazom patrí obdiv, zúčastneným pochvala a organizátorom vďaka za vynikajúco strávený letný deň. Už teraz môžu kuchári skúšať recepty, tajné prísady a postupy, aby bol budúcoročný stankovský guláš ešte chutnejší.

lk

Kuchárky víťazného družstva obhájili minuloročný titul

Milan Kytas a Anton Tomáň nenašli v pílení dreva premožiteľov

EDITORIAL

Dlho som premýšľala nad témou úvodníka, ktorý by bol aktuálny, no zároveň sa vyhýbal počasiu, či obsahu tohto vydania obecných novín. Moja téma je smutná, ale pravdivá. Poďte sa so mnou pozrieť na dnešný svet a dnešných ľudí. Nechoďme ale ďaleko, poobzerajme sa po našom utešenom a blízkom okolí. Tajné spoločnosti, ktorých majitelia vlastne nie sú majitelia, ale články nepriehľadného a špinavého reťazca, stavajú hrady a zámky. Nie nafukovacie, ale reálne. Z ton stavebného materiálu, skál a vyzdobené tak, že aj sám kráľ Slnko by ich rád obýval. Smutné je, že sa to deje priamo pred našimi očami. Kríza-nekríza, peniaze na paláce s luxusným a dostatočne izolovaným pohľadom na plebs, sa veselo stavajú. O hradoch a zámkoch hovorím úmyselne, pretože tam, kde sú novodobí králi, sú aj novodobí poddaní a honosné bašty nad zbedačenými hlavami.
Nepropagujem solidaritu, ktorá začína a končí na perách našich mocipánov. Solidarita a morálna zodpovednosť k obyčajným ľuďom, ktorí rátajú svoje úbohé medenáky, sú obľúbeným odevom dnešných cisárov. Ale aj malé dieťa vie, že cisár chodí nahý. Spávajú na zlatom vykladaných posteliach, kým mnohí nemajú prostriedky na základné potreby.
Dnes už nejestvuje pomoc, ktorá by bola nezištná, bez postranného úmyslu a s čistou voľou. Je zašpinená sebeckosťou a prospechárstvom. Je to paradoxné, ale práve slovenské príslovie hovorí: *Ruka ruku myje*. A my sa môžeme len bezmocne prizerať alebo pozerať do výšok na vysvietené vežičky drzých zámkov.
Aj malá kvapka robí more, a tak sa pokúsme svojimi činmi vrátiť slovám nezištnosť, súcit a solidarita ich pravý význam, ktorý nie je zdeformovaný dnešným svetom.
Príjemné čítanie!

Ľubica Kubišová
šéfredaktorka

stankovskezvesti@centrum.sk

Uzávierka budúceho čísla Stankovských zvestí je 4.12. 2009

Obecné zastupiteľstvo.....3
Zvesti.....4-7
Komentár..... 5
Spoločenská kronika.....7
Listáreň 8
Z histórie obce
Stankovské priezviská v 19. storočí.....9
Storočnica hasičského zboru.....10
Zvesti špeciál
Kráľovná svätého ruženca.....11
Tri najkrajšie záhrady.....12
Tanečný pár zo Stankovian.....12

REDAKCIA

OBSAH

Stankovské zvesti * Obecné noviny pre Stankovany a Rojkov * www.stankovany.sk
Vychádza s podporou Obecného úradu Stankovany, Číslo 4, ročník II.,október 2009
Vychádza s povolením Ministerstva kultúry SR, registračné číslo: EV 2445/08

šéfredaktor: *Ľubica Kubišová,* **zástupca šéfredaktora:** *Ján Buliak,*
redakcia: *Ľudmila Bartošová, Bohuslav Belko, Joachim Fúra, Alojz Hello, Anton Chorvát, Milan Matejík, Ing. Mária Straková, Peter Straka, JUDr. Vladimír Urban,*
grafická úprava: *Ľubica Kubišová,* **spolupracovali:** *Ing. Ján Tatár*
Texty neprešli jazykovou úpravou
Redakcia si vyhradzuje právo na apretáciu rukopisov a ich neuverejnenie
Stankovské zvesti

Slovo poslanca

Peter Brna

Od Vás občanov som dostal dôveru, bol som zvolený za poslanca obecného zastupiteľstva, preto záväzok, ktorý som tým nadobudol ma motivuje vykonávať funkciu poslanca čo najlepšie.
Všetky vaše podnety, postrehy, či písomné žiadosti sa snažíme riešiť v čo najkratšom čase. No nie vždy sa nám podarí upokojiť rozhnevané stránky. Je mi ľúto, že sa škriepi sused so susedom, otec so synom, brat s bratom, muž so ženou. Život plynie veľmi rýchlo a my sa niekedy kvôli maličkostiam a vlastnej malichernosti pripravíme o chvíle strávené spolu. Stačí málo, urobiť prvý krok smerom k zmiereniu, podať ruku a povedať prepáč. Nestačí čakať, že to urobí ten druhý. Ja som to dokázal. Zmieril som sa s bratom, s ktorým som sa dlhé roky hneval pre jeho nezodpovedný prístup k životu. Nehnevám sa ani so susedmi, problémy, ktoré sa vyskytli sme vyriešili.
Čo povedať na dnešnú mládež? Dospieva omnoho skôr, je vyspelejšia, inteligentnejšia a chce žiť naplno. Chce žiť a nie na všetko čakať, kým príde zárobok, či staroba. Pripúšťam, má pravdu. Aj my sme v mladosti ochutnali jablčné víno, fajčili potajme Detvy a skúšali spodok z vypitej kávy. No drogy sme nepoznali. Bohužiaľ, tento smutný fenomén sa vyskytuje aj v našej obci, vážení spoluobčania. Keď uvidíte nafetovaného chlapca kráčať ulicou, nespráva sa agresívne, nie sú na neho písomné sťažnosti a od rodičov je nepostihnuteľný. Toto nám povedali na polícii. Taká je doba. Smutná.
Pracujem v komisii dozornej rady Obecných lesov. Čo ma v tejto oblasti trápi najviac, je nezodpovednosť niektorých občanov. Pri chystaní dreva neuhadzujú haluzinu, vyrúbu aj neoznačené stromy, nechajú po sebe plastové fľaše, či konzervy. Sami to môžete vidieť, keď idete na huby.
Chcel by som vás o niečo poprosiť. Ak máte bohatšiu úrodu jabĺk, hrušiek, sliviek, či iného ovocia alebo zeleniny, zaneste košík deťom do základnej a materskej školy do školskej kuchyne. Deti to od vás veľmi radi príjmu.

Zasadnutie obecného zastupiteľstva

Vyberáme z výpisu Uznesenia č. 5/2009 z piateho riadneho zasadnutia obecného zastupiteľstva v Stankovanoch konaného dňa 21. augusta 2009:

OZ berie na vedomie správu o plnení rozpočtu obce za I.polrok 2009 a súhlasí s rozpočtovým opatrením.

OZ berie na vedomie informáciu starostu obce o uskutočnení stretnutia s občanmi, ktorí sa tohto roku dožívajú 65 a 70 rokov, pri príležitosti Mesiaca úcty k starším.

OZ berie na vedomie obsah žiadosti adresovanej obci o udelenie súhlasu na prenechanie nebytových priestorov do podnájmu vybranému partnerovi formou Pošty - Partner.

Z diskusie poslancov:

Joachim Fúra sa spýtal na kosenie chotára Pod Jasením, kde je miestami vysoká stará tráva. Starosta uviedol, že požiadavka poslanca bude v najbližšom možnom termíne vybavená.

Vyberáme z výpisu Uznesenia č. 6/2009 zo šiesteho riadneho zasadnutia obecného zastupiteľstva v Stankovanoch konaného dňa 16. októbra 2009:

OZ schvaľuje zmenu VZN obce Stankovany č. 1/2009 o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady, kde sa menili sadzby v súvislosti s prechodom na menu euro.

OZ schvaľuje zmenu VZN obce Stankovany č. 2/2009 o poskytovaní opatrovateľskej služby, kde sa taktiež menili sadzby v súvislosti s prechodom na menu euro.

OZ súhlasí s výstavbou nového telekomunikačného stožiara na parcele č. 2768/14, k.ú. obce Stankovany pre stavbu ZS a RR bod Havran, na anténny systém pre mobilné telefóny GSM.

OZ berie na vedomie obsah podnetu od Občianskeho združenia Tatry na porušenie zákona o odpadoch.

OZ doporučuje, aby podnet OZ Tatry bol prešetrený komisiou na ochranu verejného poriadku podľa podnetu a za účasti občanov rekonštruujúcich rodinné domy na dolnom konci obce.

OZ berie na vedomie informáciu o cenových ponukách a následné uzatvorenie zmluvy v súvislosti s dokumentom starostlivosti o dreviny:
Vzhľadom na rozsiahlosť podkladových (veľkoplošných, DVD, ap.) materiálov, doporučuje zhodnotiť cenové ponuky a vybrať dodávateľa na mimoriadnom zasadnutí OZ.

OZ súhlasí a vyhovuje žiadosti od stavebnej firmy R.A.F na umiestnenie bilboardu v k.ú. obce Stankovany.

OZ berie ne vedomie informáciu starostu obce z rokovania o zmene cestovného poriadku SAD Liptovský Mikuláš, ktoré sa konalo 8.10.2009 v Ružomberku

OZ berie na vedomie informáciu starostu obce z valného zhromaždenia VS a.s. Ružomberok, konaného 22.09.2009, na ktorom bola schválená cena za výrobu a dodávku pitnej vody pre r. 2010 – 0,749 €

OZ berie na vedomie informáciu starostu obce z pracovného rokovania k výstavbe D1 Turany – Hubová, ktoré sa uskutočnilo 14.10.2009 v Kraľovanoch a 16.10.2009 v Dubnej Skale.

Z diskusie poslancov:

Joachim Fúra predložil súpis - návrh na vyradenie poškodených hračiek a iného materiálu v základnej škole.
Starosta súhlasil s vyradením uvedeného materiálu.

Joachim Fúra sa ďalej informoval, či možno opíliť konáre na lipe, ktorá je na školskom dvore. Starosta s opílením súhlasil.
Milan Matejík požiadal o informáciu, či sa bude pokračovať vo výstavbe cesty na Laz. Starosta mu odpovedal, že finančné prostriedky boli navýšené a uvedená cestná komunikácia bude dokončená.

podľa zápisnice spracovala lk

Výzva k väčšej zodpovednosti

Na zasadnutí obecného zastupiteľstva 16. októbra riešili poslanci sťažnosť Občianskeho združenia TATRY, ktorá zároveň dáva podnet na Obvodný úrad životného prostredia v Ružomberku. Dôvodom je nelichotivý nález čiernej skládky v obci. Anonymný terénny pracovník zistil porušenie zákona o odpadoch v katastri obce Stankovany. V sťažnosti udáva aj presnú lokalizáciu nelegálnej skládky *„pri podchode pod železničnou traťou cestou na Močiare.“* Obci zo zákona vyplýva povinnosť čierne skládky odstrániť na svoje vlastné náklady, teda z peňazí nás všetkých. V prípade uloženia pokuty sa na ňu poskladajú všetci obyvatelia Stankovian. Čo z toho pre nás plynie? Za nezodpovednosť tých, ktorí vyvážajú odpad bez povolenia a tých, ktorí to vidia a nezakročia, budú platiť aj obyvatelia, ktorí sa o svoje okolie príkladne starajú. Najväčšiu časť čiernych skládok tvorí stavebný odpad. V obci je jeden veľkokapacitný kontajner, kde sa môže v malom množstve umiestniť. Ľudia, ktorí rekonštruovali, stavali, či inak vylepšovali svoje bývanie sa častokrát stýkali s problémom, kam vyviesť nepotrebný materiál. V takomto prípade stačí len kontaktovať Obecný úrad v Stankovanoch. Zabránime tak nielen hroziacim pokutám, ale prispejeme aj k zlepšeniu kvality života v obci. Veď finančné prostriedky, vynaložené na odstránenie čiernych skládok môžeme využiť na oveľa lepší účel.

lk

Diaľnica má zelenú

16. októbra 2009 poklepal premiér Róbert Fico symbolický kameň pri zakonzervovanom tunely Dubná Skala, čím oficiálne spustil výstavbu piatich chýbajúcich úsekov diaľnice D1.
Spojnica Bratislavy a Košíc zahŕňa aj diaľničný úsek Turany – Hubová, ktorý zmení život v našej obci (Stankovské zvesti, 1.číslo, 2. ročník). V Stankovanoch sa plánuje výstavba strediska správy a údržby diaľnic, dva tunely, ktoré budú spojené estakádou. Projekt ráta s účasťou PPP partnerov (súkromno-verejné partnerstvo), ktorí získali potrebné financie od medzinárodných bánk.
Na stretnutí, ktorého sa zúčastnil aj starosta obce Stankovany Ján Tatár, premiér odštartoval dlho avízované a očakávané dokončenie chýbajúcich úsekov. Prípravné práce by mali začať už 19. 10. 2009. Mechanizmy, ktoré nadviažu aj na jestvujúcu infraštruktúru obce, budú odstraňovať vegetáciu na miestach s plánovanou výstavbou. Naši spoluobčania, ktorí disponujú potrebnou technikou, traktormi s registrovanými poznávacími značkami, platnou zákonnou a havarijnou poistkou môžu byť nápomocní. Práce sa začnú pri Tepličnom potoku v Rojkove. S hĺbením tunelov a oficiálnou výstavbou môžeme rátať už od 15. februára 2010. Verejnosti bude kompletná diaľnica Bratislava – Košice vrátane úsekov s tunelmi, odovzdaná v priebehu 3,5 až 4 rokov.
Územné rozhodnutie je právoplatné a trasa záväzná. Nevyriešená je ale otázka spôsobu spojenia hlavnej cesty III. triedy so západným portálom tunela Havran. Plánovná trasa pre mechanizmy viedla podchodom pod železnicou na Kúte. Je ale na prvý pohľad jasné, že nákladné autá s veľkými rozmermi tadiaľ neprejdú. S tým, aby prechádzali popri obecnom úrade cez železničné priecestie a Hruškovú ulicu smerom na Kút, starosta obce rázne nesúhlasí. To, či bude Národná diaľničná spoločnosť rešpektovať územné rozhodnutie nateraz nie je isté. S určitosťou ale môžeme povedať, že výstavba navždy zmení život v obci na najbližšie tri až štyri roky. Ťažké stoje, hluk prašnosť, otrasy, budú našimi každodennými spoločníkmi.

lk

Športový deň detí a rodičov

Už tradične každé letné prázdniny poriada MO SNS Stankovany – Rojkov športový deň a tak tomu bolo aj tento rok keď sa už po deviaty raz zišli deti a rodičia 8. augusta v miestnej časti Rojkov. Na ihrisku sa súťažilo v rôznych disciplínach: v behu, streľbe na bránu, hod loptou, skoku vo vreciach, v streľbe zo vzduchovky a iných súťažiach pre deti. Dospelí a rodičia sa nenechali zahanbiť a tiež sa zapojili do súťaží, ktoré sme pre nich pripravili: pílenie dreva, hod budzogáňom, streľba zo vzduchovky a iné. Pekný útok na ciel nám predviedli aj naši dobrovoľný hasiči z Rojkova pre deti to bol určite poučný zážitok. Akciu prišli podporiť poslanec NR SR za SNS Ivan Šaško, predseda krajskej rady SNS M. Frič, starosta obce J. Tatár a iní hostia, ktorí boli pozvaní. Už tradične každé dieťa bolo odmenené sladkosťami a tí najlepší vyhrali krásne vecné ceny a na záver sme vyžrebovali jedno dieťa, ktoré vyhralo hlavnú cenu - horský bicykel. Dúfame, že asi 60 detí si odnieslo krásne zážitky z tohto podujatia. Vo večerných hodinách sa uskutočnila zábava pod hviezdami, kde sa zišli v hojnom počte naši občania, pre ktorých boli pripravené krásne vecné ceny v tombole. Dúfame, že o rok jubilejný desiaty ročník bude ešte lepší a príde ešte viac detí ako tomu bolo tohto roku.

Bohuslav Belko

Stankovské eRko v tábore v Kotešovej pri Bytči

Do školy aj cez prázdniny?

Áno, je to možné, aj keď to možno znie neuveriteľne. Ale začnime pekne po poriadku.
V júli 2008 sme s malou dušičkou zorganizovali náš prvý eRkársky letný tábor, ako odmenu pre deti, ktoré sa po celý rok zúčastňujú našich stretiek a obetujú svoj voľný čas počas vianočných sviatkov, aby prostredníctvom Dobrej noviny pomohli núdznym ľuďom v Afrike.
Tohto roku v čase od 30.7.-3.8. sme v tejto tradícii pokračovali, a tak sa uskutočnil náš v poradí už druhý letný tábor. Miestom konania bola malebná dedinka Kotešová, ktorá sa nachádza neďaleko Bytče. Ubytovaní sme boli v miestnom farskom centre, ktoré sa počas tábora stalo našim druhým domovom. Ústrednou témou nášho tábora bola univerzita a deti počas jednotlivých dní prešli hravým „štúdiom“ predmetmi ako psychológia, šport, umenie, teológia, či cudzie jazyky. Po piatich dňoch plných radosti a zábavy sme sa všetci trinásti šťastne vrátili domov k svojim najbližším.
Druhý ročník sa nám vydaril a veríme, že v našej táborovej tradícii budeme pokračovať aj budúce leto.

Terézia Fúrová

Staro-nové tradície

komentár

Halloween (doslovný preklad: predvečer všetkých svätých) ako sviatok je veľmi starý. Jeho história siaha až ku Keltom. Oslavuje sa hlavne v západnom svete a užívajú si ho predovšetkým deti. Oblečené do kostýmov čarodejníc, duchov a rôznych strašidiel navštevujú ráno 31. októbra svojich susedov a pýtajú si od nich drobné sladkosti.

Tradičnými znakmi Halloweenu sú špeciálne vyrobené dyňové svietniky, ktoré majú vo vnútri zapálenú sviečku.

Pamätám si na chvíle, ešte ako žiačka základnej školy, keď sa všetky deti tešili na jesenný zber úrody. V každej domácnosti si deti sami alebo za pomoci rodičov vyrezávali z hlúbov kapusty alebo kalerábov svietniky, pretože dyne sa u nás nepestovali. Každý večer po októbrových pobožnostiach, ktoré sme spolu so svojimi rodičmi navštevovali v miestnom kostole, sme sa pred ním zhromažďovali. Do svietnikov sme si vkladali sviečky, a tak chodili po dedine, šantili a strašili sa navzájom. Po dedine bolo veselo, a každé dieťa sa na október tešilo. Halloween teda nie je v našich zemepisných šírkach ničím novým, aj keď jeho podstata bola odlišná od tradície dovezenej spoza veľkej mláky. Len pre zaujímavosť, nebolo zriedkavé, že v 50-tich rokoch chodilo do jednej triedy v Stankovanoch a v Rojkove spolu aj viac ako 40 žiakov.

A dnes, aj napriek tomu, že my Slováci máme svoje sviatky, tak sa neubránime ani vplyvu nových vecí, akým je aj „Halloween“. Predajne darčekov a kvetov sú zásobené rôznymi doplnkami, ktoré si mnohí z nás kupujú a skrášľujú si s nimi svoje domácnosti.

Deti, u nás v Stankovanoch si vyrábajú v školských krúžkoch rôzne figúrky s jesenným námetom, ale už sa vytratila taká radosť z príchodu októbrových dní, ako sme ju zažívali my. Možno aj preto, že už tých detí je ďaleko menej a venujú sa aj iným záujmom a aktivitám.

Mária Straková

Vďaka ochote a snahe čitateľov Stankovských zvestí mimo obce sa nám podarilo získať takúto vzácnu fotografiu, ktorá zachytáva pôvodné umiestnenie kaplnky so sochou svätého Jána. Bola situovaná za Stankovanmi v smere na Močiare, ako sme uviedli v SZ č.1/2.

Ak pri listovaní starých albumov a fotografií narazíte na takú, ktorá by približovala život v obci, históriu alebo okolie, budeme vám veľmi vďační!

redakcia

Jozef Tavel

Druhým kňazom pochádzajúcim z našej obce bol Jozef Tavel. Narodil sa rodičom Tomášovi Tavelovi a Helene Tavelovej, rodenej Strakovej. Pochádzal z viacdetnej rodiny. Ich otec ako kurič na parných lokomotívach bol preložený do Užhorodu a neskoršie do Čopu. Všetky deti boli však pokrstené v Stankovanoch. Jozef, ktorý sa narodil 25.1. 1927, vychodil základnú školu v Stankovanoch. Po maturite na gymnáziu v Ružomberku a po kurze výpravcu pracoval na stanici v Rybárpoli. Po základne vojenskej službe pracoval ako učiteľ a vychovávateľ na učilišti v Martine. Neskoršie študoval v Košiciach na banskej fakulte. Po získaní titulu inžinier zostal na škole pracovať ako asistent. Potom odišiel pracovať do železnorudných baní v Rožňave a neskôr do Mlyniek. Jeho túžba byť kňazom bola silná napriek tomu, že v tých časoch to nebolo ľahké dostať sa na bohoslovecku fakultu. Po rôznych prekážkach sa mu to napokon podarilo v roku 1969. Po absolvovaní prvého ročníka, pretože už mal jeden vysokoškolský titul, mu bolo umožnené urobiť si diferenčné skúšky. Pokračoval hneď v treťom ročníku. Štúdium ukončil v roku 1971 a bol vysvätený za kňaza. Primičnú svätú omšu mal v Stankovanoch 21. júna 1971. Ako kaplán nastúpil do Dolného Kubína 1.10. 1971. V ďalšom roku bol preložený ako správca farnosti do Zubrohlavy s filiálkou Klin. V oboch obciach sa podujal na obnovu schátraných kostolov.

Jeho práca s mládežou bola tŕňom v oku vtedajších mocipánov, a tak bol opäť preložený do menšej farnosti Veľká Franková na Spiši. V tom čase bol viackrát vypočúvaný Štb a hrozilo mu väzenie. Neskoršie ho postihla ťažká a nevyliečiteľná choroba, odišiel na predčasný dôchodok do Stankovian, kde v opatere svojej netere Gitky a jej manžela zomrel 14.8. 1991. Pochovaný je v Stankovanoch. V obci Zubrohlava a Klin bol mimoriadne obľúbený, na pohrebe sa zúčastnilo mnoho farníkov z týchto obcí. V Kline mu udelili aj plaketu čestného občana obce.

Aj my občania, mu máme mu byť povďačný, pretože v čase štúdií na bohosloveckej fakulte organizoval postup prác na výstavbe novej fary v Stankovanoch s vtedajším kňazom vdp. P Majzelom.

Alojz Hello

S humorom & zamyslením

s A. Chorvátom

Naši hokejisti cestovali na medzištátny zápas. Havarovali a všetci sa zabili. Prišli k nebeskej bráne a svätý Peter sa ich spýtal: „Čo ste v živote urobili?“
„My sme hokejisti.“
On im povedal: „Choďte preč, vy sem nepatríte.“
Keď odchádzali smutní, vyšiel z nebeskej brány a volal za nimi: „Z ktorého ste štátu?“
Odpovedali: „Zo Slovenska.“
„Poďte späť, vy nie ste hokejisti.“

Sedem divov bývalého Československa:
1. Všetci sú zamestnaní.
2. Aj keď sú všetci zamestnaní, nikto nepracuje.
3. Aj keď nikto nepracuje, plán sa plní
4. Aj keď sa plán plní, nedostať nič kúpiť
5. Aj keď sa nedá nič kúpiť, každý má všetko
6. Aj keď každý všetko má, všade sa kradne.
7. Aj keď sa všade kradne, nikomu nič nechýba

V kupé v rýchliku zložil jeden pán tašku z police. Vybral z nej jedlo a napchával sa. Všetky papiere, šupky zo salámy a klobásy hádzal pod lavicu na ktorej sedel. Jeden spolucestujúci sa ho spýtal: „Pane, idete spať?“
„Nie, prečo sa pýtate?“
„Lebo si pod seba steliete.“

Otec s malým synom boli na návšteve u známych. Synček sa zadíval na stenu a hovorí: „Ocko, na stene je ploštica.“ Ocko sa zahanbil a povedal: „To nie je ploštica, to je klinec.“ Synček sa znova zadíval na stenu a skríkol: „Ocko, ten klinec po stene chodí!“

Na čistej a jasnej oblohe letia zrazu dve vrany. Jedna okolo druhej a druhá o pol tretej.

Kedy sú miery 90 60 90 pre ženu problémové? Keď to prvé sú miery hlavy.

Jazda v lese motorovým vozidlom

Neoprávnený pohyb motorovými vozidlami po lesných ako sú napr. motorky, štvorkolky, snežné skútre a iné, je na Slovensku trestným činom a to podľa § 305 ods. 2 zákona č. 300/2005 Z.z. Trestného zákona v znení neskorších predpisov. Doslovne sa tam uvádza nasledovné: *Kto v rozpore so všeobecne záväznými predpismi na ochranu prírody a krajiny alebo so všeobecne záväznými predpismi na úseku lesného hospodárstva neoprávnene jazdí motorovým vozidlom, motorovou trojkolkou, motorovou štvorkolkou, motocyklom alebo skútrom na lesnom alebo poľnohospodárskom pozemku, potrestá sa odňatím slobody až na jeden rok.*

Všeobecne záväzným predpisom na úseku lesného hospodárstva, na ktorý sa trestný zákon odvoláva je zákon o lesoch č. 326/2005 Z.z., ktorý v ustanoveniach § 31 v odseku 1 pod písmenom d) uvádza, že je *zakázané jazdiť, alebo stáť motorovým vozidlom, skútrom, motorovou trojkolkou, alebo štvorkolkou mimo vyznačených miest a jazdiť na bicykli alebo na koni mimo lesnej cesty, alebo vyznačenej trasy.*

Pojem „mimo vyznačených miest“ pritom znamená výnimku zo všeobecného zákazu podľa § 31 ods. 1 písm. d) zákona o lesoch, ktorá umožňuje jazdiť alebo stáť motorovým vozidlom, skútrom, motorovou trojkolkou alebo štvorkolkou na lesných pozemkoch vo vymedzených prípadoch, t.j. *len ak sú tieto miesta vyznačené.*

Lesné cesty sú verejnými účelovými cestnými komunikáciami v zmysle zákona č. 135/1961 Zb. o pozemných komunikáciách v znení neskorších predpisov. Zákon č. 8/1996 Z. z. o cestnej premávke, ktorý by mal poznať každý vodič, v § 4 odseku 3 stanovuje, že vodič smie motorové vozidlo použiť len na cestách. Tento zákon však neustanovuje oprávnenie fyzických osôb, fyzických osôb oprávnených na podnikanie a právnických osôb využívať lesné cesty. Z uvedeného jednoznačne vyplýva len to, že motorové vozidlá možno používať len na cestách (nie medzi stromami, na poliach, lúkach a podobne) a pokiaľ tieto cesty sú na lesných pozemkoch, tak sa na prevádzku motorových vozidiel na lesných cestách vzťahuje zákon o lesoch č. 326/2005 Z.z., Ministerstvo pôdohospodárstva na zjednotenie preukazovania oprávnenia na využívanie lesných ciest a používania lesných pozemkov vydalo dňa 14. mája 2009 pokyn číslo 1971/2009-720/901, podľa ktorého sa postupuje od 15. mája 2009. Toto usmernenie uverejňujeme v plnom znení, aby si každý vedel urobiť predstavu, čo na vjazd na lesnú cestu potrebuje. Toto usmernenie neupravuje režim používania poľných ciest, týka sa len lesných ciest. Na poľných cestách uvedené vozidlá môžu jazdiť bez obmedzenia, pokiaľ obecný úrad nevyhlási poľnú cestu za neverejnú účelovú komunikáciu. Pri tejto príležitosti chcem zdôrazniť, že ani povolenie na samovýrobu dreva od Obecných lesov s.r.o. Stankovany, *nenahrádza povolenie na vjazd do lesa,* t.j. na lesné pozemky – lesné cesty motorovým vozidlom!

Preto ak v lese medzi stromami, alebo na lúke kde je neupravený terén, to znamená, že sa nejedná o verejne prístupnú lesnú cestu, označenú že ju môžu používať motorové vozidlá, ktorým bolo príslušným orgánom udelené povole-

nie, natrafíte na motocyklistov, alebo aj na iných držiteľov motorových vozidiel, tak ohláste túto protizákonnú činnosť. Taktiež, ak sa držitelia motorových vozidiel pohybujú po lúkach, alebo poliach mimo poľnej cesty bez súhlasu vlastníka pozemkov, je potrebné ohlásiť polícii túto protizákonnú činnosť, pričom je potrebné konať napríklad takto:

1. Zaistiť maximum dôkazov. Nafotiť, alebo natočiť motocyklistov a ich stroje najlepšie ako sa dá (hlavne poznávacie značky alebo aspoň typ stroja). Urobiť čo najviac záberov tak, aby bolo vidno aj okolitý terén, čo napomôže identifikácii stroja a miesta stretnutia. Čo najpodrobnejšie zaznačiť miesto stretnutia a predpokladanú trasu do mapy.

2. V prípade, že sa vám podarí týchto ľudí zastaviť, treba ich upozorniť, že sa svojou činnosťou dopúšťajú trestného činu. Pokúste sa ich legitimovať a odfotiť bez prilby a masky. Tento bod je „nepovinný“, v prípade agresívneho správania urobte fotky prilieb, postáv, oblečenia, odtlačkov pneumatík v teréne a pneumatík motoriek atď.

3. Hneď po stretnutí s motocyklistami zavolať na číslo 158 a nahlásiť všetky známe skutočnosti k tomuto trestnému činu. Požiadať políciu o výjazd na miesto, kde motorky smerujú alebo podľa vás budú smerovať. Najčastejšie sa motocyklisti zastavujú napríklad na horských chatách, v dedinských „krčmách“ a penziónoch, prípadne v iných pohostinstvách. Presný čas vášho telefonátu na políciu (158) si zapíšte.

4. Hneď, ako je to možné, spíšte všetky získané informácie o spáchanom trestnom čine na papier a priložte k tomu fotografie napr. na CD nosiči. Nezabudnite pritom uviesť, že ste na danú skutočnosť upozornili aj na čísle 158 (treba uviesť dátum a čas). Uveďte aj to, o čo ste počas telefonátu políciu žiadali. V závere tohto podnetu požiadajte o písomné informovanie o priebehu a výsledkoch šetrenia daného prípadu a celé to zašlite na Okresné riaditeľstvo PZ SR v Ružomberku. V závere listu uveďte, že tento dokument ide aj na vedomie LZ VLK v Tulčíku.

Možno niekomu sa Lesoochranárske združenie VLK bude zdať extrémistické, ale či nie je extrémom bručanie dvoch, troch a viacerých šialencov na ťažkých motorkách v lesoch? A klin sa vraj klinom vybíja. Preto svoje zistenie určite pošlite (podľa možností aj s priloženými fotkami) LZ VLK. Toto združenie sa raz ročne oficiálne informuje o výsledkoch šetrenia týchto i iných prípadov. Ak príslušníci Obvodného oddelenia PZ SR neprídu prešetriť Vami nahlásený trestný čin a odignorujú váš podnet, nedajte sa a svoju sťažnosť na správanie sa policajta pošlite doporučenou poštou na adresu: *Prezídium Policajného zboru, úrad justičnej a kriminálnej polície, odbor kriminálnej polície, oddelenie ekonomickej a environmentálnej kriminality, Račianska 45, 812 72 Bratislava.* Problém môžete konzultovať aj na čísle 0911/779020.

Na protizákonné správanie arogantných cynikov platí len tvrdý prístup, ak sa budeme len bezmocne prizerať a krútiť hlavami, tak sa tohto nešváru asi nikdy nezbavíme.

Ešte treba upozorniť, že v zmysle § 14 ods. 2 písm. j) zákona NR SR č. 287/1994 Z.z. o ochrane prírody a krajiny je potrebný súhlas orgánu ochrany prírody a krajiny na vjazd a státie motorovým vozidlom na území s tretím a štvrtým stupňom ochrany (národný park, chránený areál, ochranné pásmo prírodnej pamiatky, prírodnej rezervácie, národnej prírodnej pamiatky a národnej prírodnej rezervácie), s výnimkou verejných pozemných komunikácií a dopravných a technologických plôch na to určených.

Za dopravné a technologické plochy na to určené spolu s lesnými cestami, zvážnicami a odvoznými miestami možno považovať aj plochy v lesných porastoch, kde je nutné vchádzať motorovými vozidlami pri lesohospodárskej a inej činnosti. to sú napr. práce podľa schváleného LHP, odstraňovanie kalamity, vyhotovovanie LHP a kontrolnej činnosti. Pri výkone tejto činnosti sa osobitný súhlas orgánu ochrany prírody a krajiny na vstup motorovým vozidlom na územie s tretím a štvrtým stupňom ochrany nevyžaduje.

Na území prírodných rezervácií, národných prírodných rezervácií, prírodných pamiatok a národných prírodných pamiatok je zakázané vchádzať a stáť dopravnými prostriedkami s výnimkou tých, ktoré slúžia vodoochranným, pôdoochranným, lesoochranným alebo iným potrebám ochrany prírody a správe alebo údržbe verejnoprospešných zariadení (§ 17 ods. 3 písm. m/ zákona NR SR č. 287/1994 Z.z. o ochrane prírody a krajiny). Z ustanovenia zákona vyplýva, že zákaz taktiež neplatí pre odborné organizácie lesného hospodárstva pri povolenej lesohospodárskej činnosti a pre pracovníkov štátnej správy lesného hospodárstva a členov lesnej stráže pri kontrolnej činnosti.

JUDr. Vladimír Urban

SPOLOČENSKÁ KRONIKA

Vítame medzi nami:

Najkrajší zo všetkých darčekov vkladá život do kočiarikov

Liana Lacková (júl)
Timea Chovancová (august)
Vladimír Kubačka (september)
Monika Brodňanská (september)
Filip Matúška (september)
Peter Bartoš (október)

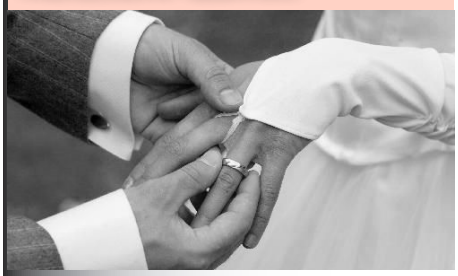
Opustili nás:

Čas nebeží tak rýchlo, aby sa dalo zabudnúť

Milan Malcho (65)
Vladimír Urban (70)

Manželstvo uzavreli:

Manželia môžu byť jedným telom a jednou dušou, ale srdce a hlavu spoločnú mať nemôžu

Miriam Kozáková a Ján Krška
september

Petra Gašperová a Michal Belko
september

Martin Gallo a Veronika Pjosová
október

Zostavila Eva Straková

Z odpadovej vody čistá voda

S veľkým záujmom som si prečítal v poslednom čísle „Stankovských zvestí" zámer obce vybudovať spoločnú čistiareň odpadových vôd (ČOV) Stankovany -Rojkov založenej na modernej technológii dlhodobej aktivácie s úplnou stabilizáciou kalu. Ide o skutočne modernú a veľmi potrebnú technológiu v záujme zdravého životného prostredia našich obcí. Skoro 40 rokov som „obyvateľom" Stankovian ako chalupár a dlhé roky som pracoval v oblasti ochrany životného prostredia. Prístupnou formou priblížim svojim spoluobčanom problematiku odvádzania a čistenia odpadových vôd.

Dlho ľudia necítili potrebu odvádzať z obci a miest splašky a nečistotu. Nielen špinavú vodu a pomyje, ale aj obsah nočníkov jednoducho vyliali cez okno na ulicu, často bez ohľadu na chodcov. Mnohé dediny nemajú stokovú sieť ani dnes, sem patrí i naša obec. Splašky odvádzajú do hnojísk, močovkových jám a do septikov. Také riešenie však nemôže postačiť v mestách, kde sa okrem odpadu z domácnosti vypúšťajú ešte veľké množstvá odpadových vôd z drobných prevádzok i veľkých tovární. K tomu pristupuje i úloha odviesť z ulice aj dažďovú vodu. A preto sa dnes pod ulicami miest, pod našimi nohami ťahá hustá stoková sieť – bludisko katakomb, ktoré majú nesmierny význam pre ochranu zdravia ľudí.

Len dobre vybudovaná stoková sieť môže zabrániť vniknutiu odpadových vôd do pôdy, a tým znečisteniu a znehodnoteniu podzemnej vody.

Dnes sa väčšina stokových sieti stavia z prefabrikovaných rúr. Vnútorné steny stôk sa obkladajú kameninou, čadičom, fóliami z plastov, alebo sa natierajú vhodným náterom, čím sa zvyšuje ich odolnosť proti účinku agresívnych látok. Stoky musia mať taký sklon a svetlosť, aby ich nimi odvádzaná odpadová voda nezanášala. Ak to tak nie je, musí sa zabezpečiť preplachovanie stoky.

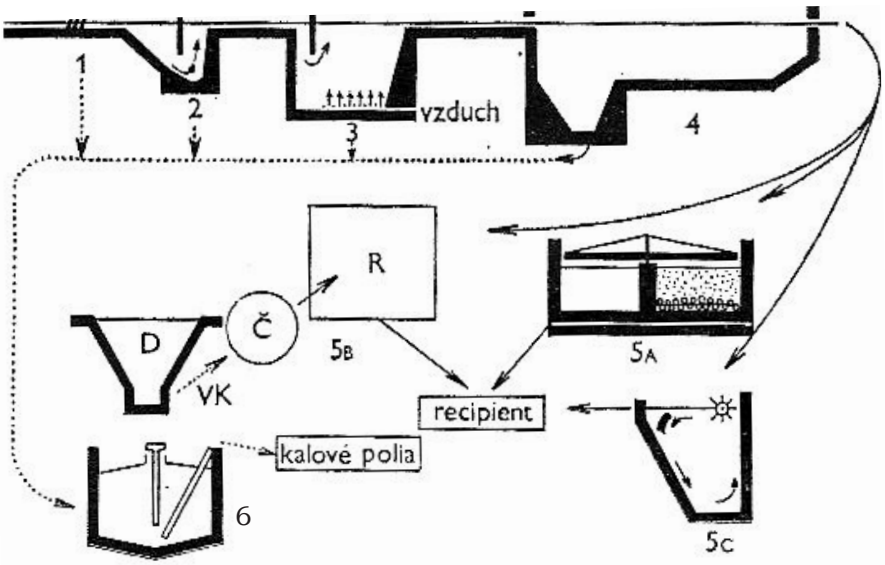
Na pomoc znečisteným vodám

Jednoduchý a prirodzený samočistiaci proces nestačí priemyslom, poľnohospodárstvom, mestom i dedinou znečistené vody očistiť. Preto ich musíme najprv vyčistiť na požadovaný stupeň čistoty v čistiarňach odpadových vôd (ČOV). V mechanickej časti ČOV sa z privádzaných odpadových vôd odstraňujú hrubé nečistoty, predovšetkým hrablicami, sitami a lapákmi. Suspendované látky sa z vody odstraňujú usadzovaním (sedimentáciou) v usadzovacích nádržiach. Usadzovanie nastáva spomalením pohybu vody alebo rozšírením koryta.

Ďalej voda najčastejšie postupuje do biologickej časti čistiarne. Biologické čistenie odpadových vôd je v podstate napodobnením procesov prebiehajúcich v prírode. Využíva sa pritom prirodzená činnosť mikroorganizmov v ich životnom prostredí. Prirodzené biologické a biochemické procesy čistenia odpadových vôd prebiehajú v riekach, prirodzených alebo v umelých nádržiach. Prirodzený čistiaci proces trvá týždne až mesiace, kým v umelých zariadeniach rovnaký efekt sa dosiahne za niekoľko hodín.

V súčasnosti najpoužívanejšou metódou biologického čistenia odpadových vôd je aktivácia Pri tomto čistení sa odpadová voda mieša s tzv. aktivovaným kalom (zmesná kultúra najrozličnejších druhov baktérií, húb a i.). Aktivačný proces prebieha v aktivačných nádržiach. Pri dostatočne dlhom styku odpadovej vody s aktivovaným kalom v aktivačnej nádrži sa zmes vedie do dosadzovacej nádrže, kde sa oddelia vločky aktivovaného kalu od vyčistenej odpadovej vody. V priebehu aktivačného procesu neustále vzrastá množstvo kalu, ktorého časť (tzv. prebytočný kal) sa z dosadzovacej nádrže odvádza mimo procesu na zneškodnenie a časť sa vracia späť do procesu (vrátený kal).

Konečným produktom čistiaceho procesu v ČOV je značné množstvo kalu, ktorého likvidácia je vážnym technickým a ekonomickým problémom. Možnosti využitia kalov sú závislé od technológií výroby, ktoré produkujú daný typ odpadových vôd. Do úvahy prichádza predovšetkým ich využitie ako hnojiva alebo ako prídavku do krmiva. Použitie kalového plynu je mnohostranné. Jeho veľká výhrevnosť umožňuje využitie priamo v čistiarni, kde sa používa na vyhrievanie vyhnívacích nádrží. Na pohon automobilov sa používa komprimovaný plyn.

Sled jednotlivých operácií v čistiarní odpadových vôd
1-hrablice, 2-lapák piesku, 3-lapák tukov a olejov, 4-usadzovacia nádrž, 5A-biologický filter, 5B-rýchlofilter, D-dosadzovacia nádrž, VK-vrátený kal, Č-čerpadlo, R-rýchlofilter, 5C-aktivačná nádrž, 6-vyhnivacia nádrž
plná čiara – tok odpadovej vody s trojakou možnosťou biologického čistenia; bodkovaná čiara – cesta kalu

Vybudovanie kanalizácie a čistiarne odpadových vôd prispeje nielen k zlepšeniu životného prostredia našej obce, ale najmä k čistote vody Váhu.

Sine aqua deest vita
Bez vody niet života

Je to myšlienka, ktorá jednoduchým spôsobom vyjadruje veľký a mnohostranný význam vody pre človeka. Tam, kde niet vody, niet ani života. Vo vode pravdepodobne vznikla prvá živá bunka. Voda dala tvár našej planéte, výnimočnej v celom vesmíre. A práve voda, predovšetkým jej kvalita, je dnes čoraz ohrozenejšia. Treba si však uvedomiť, že nielen budovaním čistiarní odpadových vôd sa odstráni nebezpečenstvo znečistenia vôd. Významnú úlohu tu musí zohrať disciplína, zodpovednosť a kontrola.

Prof. Ing. Dr. Juraj Tölgyessy, PhD., DrSc.
emeritný univerzitný profesor environmentálnej a jadrovej chémie ,
člen Európskej akadémie vied a umení

Stankovské priezviská v 19. storočí

Pohľad na Stankovany z roku 1930

Chovanec - V roku 1803 sa narodil Tomáš, syn Jána Chovanca a Zuzany Rodenej Brnčal. Krstnou mamou bola Eva Kročko. Žil tu ešte jeden Ján Chovanec. V roku 1803 decembra sa v Rojkove narodila Mária ako dcéra Jána Chovanca a Zuzany rodenej Kurnát.

Hrkút – Prečo sa toto priezvisko tak razom vytratilo? Lebo keď chceli niektorí Hrkútovci študovať a vybavovali si rodné listy zistili, že sú vlastne Prídavkovci. Prišla na to až štvrtá generácia v 30 tych rokoch 20. storočia. V roku 1958 došlo k úradnému premenovaniu potomkov Ondreja Hrkúta – **Prídavka** (1871-1943), ktorý už bol vnukom Jána Prídavka st. a Anny Hrkút. Jeho potomkovia zostali v Stankovanoch. Jedinou skutočnou Hrkútovou, ktorej toto priezvisko oprávnene patrilo, bola Anna Hrkút, manželka Jána Prídavka st. zo Švošova. Týmto manželom sa v roku 1849 v Stankovanoch narodilo prvé dieťa a potom ešte ďalšie dve. Bližšie sa o histórii priezviska, budem zmieňovať pri priezvisku Prídavok.

Janiga – v septembri 1826 sa toto priezvisko v matrike spomína prvýkrát. 6. septembra 1826 sa narodil Štefan, syn Jána Janigu. Matkou bola stankovská rodáčka Katarína rodená Kvora. Krstnými rodičmi Štefana boli Tomáš Forgáč a Zuzana Palovič.

Janík - Podľa knihy sobášených 4. februára 1892 uzavreli manželstvo syn Juraja Janíka z Paludze a Márie rodenej Alman a Katarína Ficko, dcéra Tomáša Ficko a Márie rodenej Mišík. 16. apríla 1893 sa narodil Karol, syn Jána Janíka z Paludze a Kataríny, rodenej Ficko. Krstnými rodičmi boli Ondrej Špidus od Federov a jeho manželka Mária, rodená Tavel z Holdošpláne. U tohto priezviska sú už všetky potrebné údaje, pán farár Martin Pazúrik, ktorý prišiel do Stankovian v 1890, bol veľmi dôsledný aj vo vedení matrík, preto mu patrí chvála nielen za kostol, ale aj za pekné a dôsledne vedené matriky.

Karas - 12. júna 1831 je v knihe narodených záznam, že sa narodila Zuzana, dcéra Juraja Karas a Zuzany rodenej Gašper. Krstnými rodičmi boli Juraj Hadač a jeho manželka Anna.

Ketcer - toto priezvisko vyzerá, akoby malo poľský pôvod. Spomína sa už v súpisoch v 18. storočí. V matrikách sa spomína už v roku1804, to je dva roky po založení samostatnej farnosti. V apríli r. 1804 sa narodil Ján, syn Jána Ketcera a Zuzany rodenej Kulich. Krstnými rodičmi boli manželia Ján a Zuzana Ponáhlaj. Žili tu vtedy asi dvaja Jánovia Ketcer, pretože v decembri 1804 sa narodila Mária, dcéra Jána Ketcer a Zuzany Burgan. Začiatkom devätnásteho storočia žil v Stankovanoch aj Tomáš Ketcer, za manželku mal Zuzanu Palovič a v novembri r. 1804 sa im narodila dcéra Zuzana. Krstnou mamou boli Zuzana Kurnát. Napriek tomu, že začiatkom devätnásteho storočia tu žili tri rodiny Ketcerovcov, koncom tohto storočia sa toto priezvisko už nevyskytuje. Nevedno či vymreli, alebo sa odsťahovali.

Kvant - Priezvisko sa spomína v roku 1781 v súpise obyvateľov, kedy tu žili rodiny Tomáša a Juraja Kvant. Začiatkom devätnásteho storočia priezvisko ešte pretrvávalo, v roku 1803 sa narodil Tomáš, syn Tomáša Kvant a Kataríny Hadač. Krstnou mamou bola Zuzana Sopko.

Klenec - toto priezvisko sa spomína už v r. 1663, v niektorých súpisoch je napísané ako Klinec. V novembri 1803 sa narodila Zuzana ako dcéra Paula Klenec a Kataríny rodenej Ketcer, bývali v Rojkove. Krstná mama bola Katarína Tatár. V januári 1804 sa narodila Katarína, ako dcéra Tomáša Klenec a Zuzany rodenej Holota, bývali v Rojkove. Krstnými rodičmi boli Ondrej Buvala a Katarína Lacko. A žil tu aj Matúš Klenec, lebo v máji 1804 sa narodila jemu a jeho manželke Zuzana rodenej Drga dcéra Katarína. Bývali v Rojkove a krstnou mamou bola Zuzana Sopko.

Kubáni – Ján Kubáni, bol prvý učiteľ po založení školy v Stankovanoch 1802. Bol to drobný zeman, odkiaľ pochádzal sa nedalo zistiť, pretože v súpise zemanov Uhorska som ho nenašiel, ale v matrike má pri mene napísané *cat. nobil* - šľachtic, katolík. V decembri 1803 sa narodil Ján, syn Jána Kubániy a Zuzany Trnovskej. Krstnými rodičmi boli Ján Miššík a Ester Holdoš.

Kratky - v oktobri r. 1803 sa narodila Mária dcéra Ondeja Kratky a Márie Lackovsky. Krstnou mamou bola Zuzana Pečková. V júli 1804 sa narodila Zuzana dcéra Matúša Kratky alias Špitko a Zuzany rodenej Chyla. Krstnou mamou bola Katarína Mucha. Priezvisko pretrvalo až do dvadsiateho storočia, lebo 14. 11. 1902 je zápis, že sa narodila Paulína, dcéra Jozefa Kratky od Federov a Zuzany rodenej Letko z Rojkova.

Kisel - 6. júna 1873 zomrela Zuzana Kisel Mišík, rodená Forgáčová, manželka Jána Kisel Mišík. Bývali v Stankovanoch 27.

Kováčik – 29. 9. 1892 sa narodila Anna, dcéra Jozefa Kováčika z Lazu a Márie Chovanec z Rojkova. Krstnými rodičmi boli Jozef Vančo zo Stankovian a Katra Chovanec z Rojkova. Priezvisko súvisí s priezviskom Huntata, Kedy nejaký Ondrej Huntata Kováčik sa spomína už v r. 1825.

V budúcom čísle budeme pokračovať vysvetlením pôvodu priezviska Krupa.

JUDr. Vladimír Urban

Storočnica hasičského zboru

Fotografia hasičského zboru, uprostred farár Pavol Adamec

Hasičský zbor v Stankovanoch bol založený v roku 1909 18-timi členmi. Prvým hlavným veliteľom bol Peter Zrník, druhý muž zboru bol Ludvik Švábik.

Do tých čias bolo hasenie požiarov prevádzané za usmerňovania richtára a založené na občianskej povinnosti. Sotva sa dalo hovoriť o nejakej požiarnej technike, pretože sa väčšinou hasilo len pomocou vedier, ktoré boli naplnené vodou. V prípade núdze sa podávali z ruky do ruky vedľa seba stojacich ľudí. Voda sa brala z Váhu, studne alebo blízkeho potoka. Neskôr sa začali sa objavovať prvé striekačky, ktoré pomocou cylindrov, ramien a chlapov pumpovaním vháňali vodu do už jestvujúcich hadíc. Výkon striekania vždy záležal na výkonnosti chlapov, ktorí museli čo najdlhšie udržať určité tempo, aby bol potrebný tlak v hadici. Preto sa často striedali partie, ktoré pumpovali vodu. Horiace trámy a šindle sa strhávali griecpalmi (boli to dlhšie žrďky, ktoré mali na konci kovové háky).

Po roku 1901 sa činnosť hasenia postupne vylepšovala, lebo zvolený veliteľ začal pravidelne cvičiť dobrovoľných členov hasičského zboru. Používali sa výkonnejšie ručné striekačky. Prvá hasičská zbrojnica či dom, bola len väčšia drevená búda v niektorej záhrade za potokom pri kultúrnom dome. Keď sa prestavala stará škola na kultúrny dom, vtedajšia maštaľ, ktorá patrila učiteľovi, sa prestavala na nový hasičský dom s vežičkou. Okienka vo vežičke slúžili na pozorovanie dediny, hlavne na jeseň, keď už bola zobratá úroda, seno z polí pre statok na šopách. Vtedy hasič a dvaja ľudia z jednotlivých domov (bolo to povinnosťou každej rodiny), robili obchôdzku po dedine do polnoci a od polnoci ich vystriedali ďalší traja.

Najväčšie nebezpečenstvo požiaru hrozilo od iskier, ktoré vychádzali z komínov parných lokomotív. Hliadky skončili pochod až keď strechy pokryl prvý sneh. Majetnejšie obce začali neskoršie obliekať svojich hasičov do parádnych uniforiem. Hasiči sa začali odlišovať náramníkmi podľa dôležitosti funkcií.

Veľký pokrok nastal, keď sa v roku 1931 zakúpila motorová striekačka s drevenými kolesami a bolo možné ju ťahať za koňmi. Za ňou bol ešte upevnený krytý vozík, na ktorom bola potrebná hasiaca technika, rozdeľovače a hadice. Cez vojnu aktivita hasičského zboru poľavila a naplno sa obnovila až po vojne. V tom čase bol predsedom zboru richtár Alojz Adamec. Neskoršie túto funkciu prebral vtedajší farár Pavol Adamec a nastal ďalší pokrok. Činnosť zboru sa zlepšila, pravidelne sa cvičilo, ba dokonca nebolo výnimkou, že i v nedeľu bol vyhlásený poplach. Striekačka sa priviezla k zdroju vody a položila sa aspoň jedna hadica. Najdôležitejšie bolo, aby hasiči čo najskôr nastúpili a striekačka chytila na prvý raz. O to sa skutočne poctivo staral strojník Vladimír Lysý. Po cvičení a uložení striekačky sa išlo do kostola. Pravidelne sa chodievalo na požiarnické súťaže, založilo sa dorastenecké a dievčenské družstvo.

Neskoršie sa na striekačke vymenili drevené kolesá za pneumatické. No nielen

Dobrovoľný hasičský zbor v Stankovanoch, 1970

túto činnosť vykonávali hasiči. Samozrejmosťou bola čestná stráž pri božom hrobe, pri rakve zosnulého pána farára ale aj hasiča, ktorých niesli na márach až na cintorín.

V sedemdesiatych rokoch dostal zbor vyradené auto z armády a novú striekačku. Hasiči z Rojkova sa oddelili a založili si vlastný hasičský zbor, vybudovali svoju zbrojnicu. Dostali auto, ktoré bolo premiestnené zo Stankovian a do Stankovian prišlo iné auto. Pri stavbe nového obecného úradu sa vybudovala v týchto priestoroch aj nová hasičská zbrojnica.

Škoda, že o túto činnosť neprejavuje terajšia mládež záujem. Veď pozrite na fotografie a sami uvidíte, akí fešáci boli vaši starí rodičia a rodičia.

Alojz Hello

Ženské hasičské družstvo
horný rad zľava: Brveníková Mária, Chovanová Margita, Škutová Monika
dolný rad z ľava: Lysá Mária, Poljaková Františka, Špidková Agnesa, Čiešková Hanka

Kráľovná svätého ruženca

Československý mariánsky mesačník zažil obdobie svojej najväčšej slávy v Stankovanoch. Jeho zostavovaním bol poverený Anton Hromada, miestny kňaz.

O obnovu farnosti v Stankovanoch sa vo veľkej miere zaslúžil kňaz Martin Pazúrik, ktorého životné dielo a pôsobenie sme vám priniesli v druhom čísle tohto ročníka. V Pazúrikovom úmysle úspešne pokračoval Anton Hromada.

Redakcia mariánskeho katolíckeho mesačníka Kráľovná svätého ruženca bola v našej obci od roku 1913 do smrti Antona Hromadu v roku 1937, ktorý pôsobil ako jej šéfredaktor. Silueta Kostola Božského srdca Ježišovho bola dokonca súčasťou hlavičky. Hromada sa zaslúžil o nebývalý rozvoj obce, farnosti ale i zvýšenie duchovnej uvedomelosti miestnych ľudí. V Stankovanoch sa nezachovala obecná ani farská kronika, preto je časopis bohatým zdrojom miestnej histórie. Ilustračné fotografie zachytávajú okolie obce, exteriér a interiér kostola. Príspevky okrem iného prinášajú informácie o významných osobnostiach obce, ich životopisy a skutky, ktorými sa zaslúžili o všestranný rozmach. Vďaka Kráľovnej svätého ruženca sa podarilo vyhlásiť zbierku na výstavbu novej školy, kúpiť zvony na kostol, či postaviť drevený kríž na vrchu Šíp.

Existencia redakcie v obci upevnila u obyvateľov miestny patriotizmus, takmer každá rodina si časopis predplácala. Vďaka tomu si posilnili vieru a predplácali ďalšie periodiká, ktoré boli Kráľovnou svätého ruženca odporúčané. Dodnes možno v mnohých domácnostiach nájsť výtlačky Kráľovnej svätého ruženca, Svätej rodiny, Kráľovnej mája, Saleziánskych zvestí, Katolíckych misií a mnohých iných.

Kráľovnú svätého ruženca založil v roku 1889 farár a dekan v Trstennej Štefan Pirončák. Anton Hromada ako jeho bývalý kaplán prevzal dedičstvo po jeho smrti v roku 1913. Keď sa vyliečil z očnej choroby, začal zostavovať Kráľovnú svätého ruženca na fare v Stankovanoch. V čase, kedy prebral redakciu, mal časopis 2 300 odberateľov.

Anton Hromada zreformoval časopis, zvýšil jeho úroveň a získal nových spolupracovníkov. Rozšíril okruh predplatiteľov a ich počet rýchlo stúpal nielen v Spišskej diecéze a na Slovensku, ale aj medzi slovenskými vysťahovalcami v Amerike. V roku 1929 sa časopis tlačil v mesačných 16 000 exemplároch a v roku 1937, keď Hromada zomrel, stúpol počet výtlačkov na 28 000. V priebehu 24 rokov, kedy sa Kráľovná svätého ruženca zostavovala v Stankovanoch, náklad vzrástol viac ako desaťnásobne.

Kráľovná svätého ruženca sa zaslúžila o mravný vzrast obyvateľov Stankovian. No prítomnosť Antona Hromadu vo farnosti priniesla aj rozvoj vzdelanosti a kultúry. V Kráľovnej svätého ruženca vyhlásil verejnú zbierku na novú školskú budovu, ktorá vyniesla 25 000 korún z milodarov čitateľov. Od svojich priateľov vyzbieral 4035 korún a z kostolnej kasy a rôznych náboženských pokladníc s povolením Jána Vojtaššáka daroval 31 487 korún. V tejto škole, ktorá bola postavená v roku 1935 aj vďaka Kráľovnej svätého ruženca sa stankovské deti učia dodnes.

ROČNÍK XXXXVII. MÁJ 1935. ČÍSLO 5.

KRÁĽOVNÁ SV. RUŽENCA

Časopis ku potešeniu Bolestnej Matky Božej Marie za kňazov.
Vychádza každý mesiac.
S povolením cirkevnej vrchnosti. — Sostavuje Anton Hromada, farár v Štankovanoch, o. p. Ľubochňa (Liptovská ž.) so spolupracovníkami.

Kríž na vrchu Šíp je považovaný za dominantu dolného Liptova. Bol postavený v roku 1922 pri príležitosti vysviacky prvých slovenských biskupov v Nitre Jána Vojtaššáka, Mariána Blahu a Karola Kmeťka. O jeho osadenie sa opäť finančne a morálne pričinil Anton Hromada prostriedkami, ktoré získal vďaka časopisu.

Výnos z vydávania Kráľovnej svätého ruženca použil Anton Hromada na zakúpenie zvonov do kostolnej veže, ktoré boli zničené počas prvej svetovej vojny.

Texty boli písané jednoduchým jazykom prístupným bežnému človeku vtedajšej doby. Prostredníctvom evanjelizácie cez mravoučné prózy, obľúbené besednice a životopisy sprístupňoval a šíril Hromada so svojimi spolupracovníkmi katolícku vieru.

Napriek tomu, že časopis bol nábožensky zameraný, autori spracovávali aj politické a kultúrne témy. Starali sa o čitateľov, vysvetľovali fenomény doby, pred ktorými sa ich svojimi slovami snažili chrániť. Okrem šírenia viery zastávali v textoch úlohu pedagógov, vychovávateľov a priateľov, čím prispeli ku všeobecnej osvete.

Kráľovná svätého ruženca je úzko spätá s obcou Stankovany a celým Liptovom. Vďaka nej a pôsobeniu Antona Hromadu farnosť rozkvitala nielen v morálnych a náboženských ohľadoch.

Spomienky najstarších obyvateľov obce Stankovany boli neoceniteľným prameňom poznatkov. Časopis majú poctivo uchovaný. Pamätajú, ako im ho rodičia čítali, kým boli deťmi a nepredplácali si ho sami. Nebolo výnimkou, že ho požičiavali alebo vymieňali so susedmi, či nahlas čítali tým, ktorí nepoznali abecedu. V ich mysliach zostal Anton Hromada ikonou rozmachu a slávy, hoci on sám bol skromný a tichý. V nekrológu v Kráľovnej sa o ňom píše: *„Ľud stankovský ho mal rád. Služby Božie dôstojne odbavoval. K svätému prijímaniu aj vo všedný deň mnoho ľudí pristúpilo, takže máloktorá farnosť mala pomerne ročite toľko sv. prijímaní, ako Stankovany.“*

Veľká vďaka patrí Agnese Špitkovej, Edite Strakovej, Alojzovi Gašperovi, Jánovi Lysému a Bohuslavovi Kolejákovi, ktorí zachovali a poskytli výtlačky na spracovanie významného mariánskeho mesačníka Kráľovná svätého ruženca, ktorý nadlho pozdvihol obec Stankovany.

lk

Tri najkrajšie záhrady

Komisia pre rozvoj, vzdelávanie a šport pri obecnom zastupiteľstve v Stankovanoch uskutočnila 13. augusta avizovanú prehliadku záhrad, za účelom vybrať tú najkrajšiu.

Úloha to bola mimoriadne náročná. Záhrady sa pýšili krásnymi kvetinovými záhonmi a okrasnými stromami. Šikovní záhradkári nádherne zosúladili živé s neživým. Obrovská paleta farieb a originálne dekorácie prispievajú ku krajšiemu životu v našej obci.

Členovia komisie po zhodnotení všetkých záhrad v obci rozhodli, že v prvom ročníku súťaže nebude udelené druhé a tretie miesto.

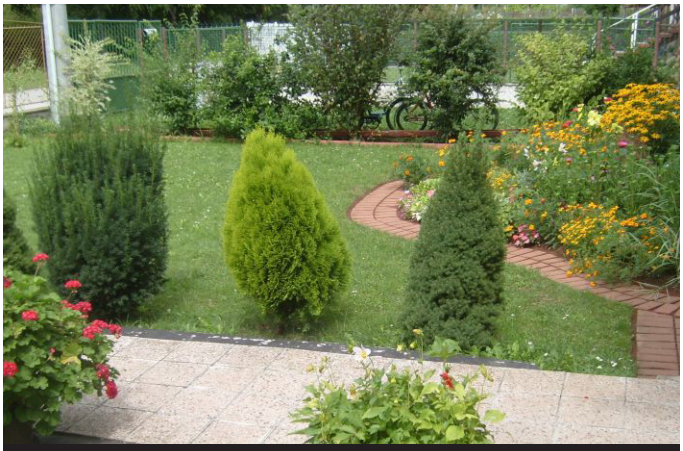
Z množstva krásne upravených predzáhradiek vybrala komisia tieto tri: pani Vojtečeková Kút, pán Ján Buliak Hrušková a pani Baligová Rojkov.

Všetkým trom výhercom blahoželáme a chceme sa im poďakovať za skrášľovanie obrazu našej obce. Na obecnom úrade boli ocenení malým vecným darčekom. No rovnaká pochvala patrí aj ostatným občanom, ktorí sa svojou prácou vo svojich záhradách podieľajú na tom, že v teplých mesiacoch je naša obec zasypaná pestrými kvetmi a vkusne upravenými dvormi.

Milan Matejík

Záhrada pani Vojtečekovej patrí medzi tri najkrajšie v obci

Porotu zaujala aj záhrada pána Jána Buliaka

Nápadito upravené stromčeky pani Baligovej zasluhujú pochvalu

Tanečný pár zo Stankovian

Mladý tanečný pár zo Stankovian postupuje svojimi víťazstvami stále vyššie. Alžbeta Straková (14) a Michal Hoždora (15) napĺňajú svoje detské izby medailami, diplomami a pohármi z množstva súťaží, ktorých sa úspešne zúčastňujú. Betkin talent, radosť z pohybu a časté „vykrúcačky“ pred zrkadlom neušli pozornosti bedlivému oku rodiča a ako sedemročnú ju prihlásili do tanečnej školy v Ružomberku. O rok neskôr oslovila spolužiaka Michala Hoždoru. Od tretej triedy na základnej škole tancujú spoločne ako pár latino a spoločenské tance. Momentálne pôsobia v TÍM Junior klube Martin, kde dvakrát týždenne trénujú. Absolvujú aj víkendové sústredenia, kde na ich prípravu dohliadajú majstri republiky v tanci. Pár súťaží v kategórii juniorov 2D, kde je podľa ich slov tvrdá konkurencia a prísnejší porotcovia. Napriek tomu ale dokážu svojimi výkonmi očariť a zbierajú jedno ocenenie za druhým. Spomedzi stále sa rozrastajúcej zbierky ocenení je najvyššie dosiahnutý titul vicemajstrov Slovenska v plesových choreografiách a exhibíciách. Na medzinárodnom turnaji O cenu Alexandra Dubčeka obsadil pár krásne 5. miesto.

Okrem toho vyhrali súťaž O cenu mesta Lučenec, Decembrový pohár mesta Žilina a boli finalistami mnohých iných. Najväčšiu radosť im ale urobilo dvojdňové víťazstvo na prvom veľkom tanečnom parkete, keď sa zaregistrovali do kategórie, v ktorej súťažia doteraz. Betka tancuje najradšej tango, ktoré ju fascinuje, pretože poskytuje priestor pre zžitie sa s hudbou a hravý džajf, kde sa môže vyblázniť.

Na otázku, kto je húževnatejší v tréningoch odpovedajú šalamúnsky: *„každý má obdobie, kedy mu to veľmi nejde a vtedy ho ten druhý potiahne.“* Aj keď tancujú ako pár, s dilemou, kto si odnesie trofej to majú vyriešené. *„Diplomy a medaile sú vždy dve, poháre si odnášame vždy na striedačku.“* A že ich je veľa dosvedčujú utešene sa plniace vitríny každého z nich.

Úspešným tanečníkom gratulujeme k dosiahnutým úspechom. Želáme im pevné zdravie, odhodlanie pokračovať vo výborne rozbehnutej dráhe a vzájomnú podporu.

lk

